

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Uppfattningar om ansvar i revitaliseringen av finlandssvenskt teckenspråk (FSTS)

MA MARIA ANDERSSON-KOSKI & PHD LIESELOTT NORDMAN
HELSINGFORS UNIVERSITET

9-10 DECEMBER 2024

Syfte

- Hur uppfattar FSTS-översättare, -språkrådgivare och -användare *ansvar* för finlandssvenskt teckenspråk?

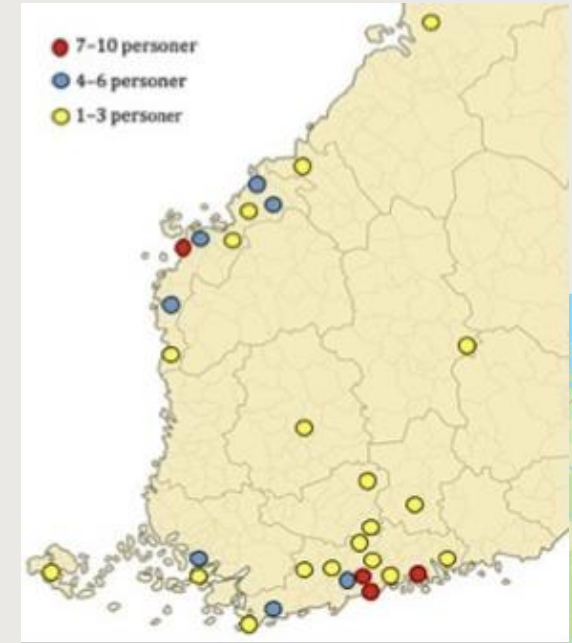
Material

- 2 samtal inspelade över Zoom
(tema: lexikala luckor och ansvar)
 - 2 Språksrådgivare (1h)
 - 2 Översättare (1h)
- 6 gruppdiskussioner med språkanvändare
(tema: språkporträtt och revitalisering)
 - 14 språkanvändare (3h)

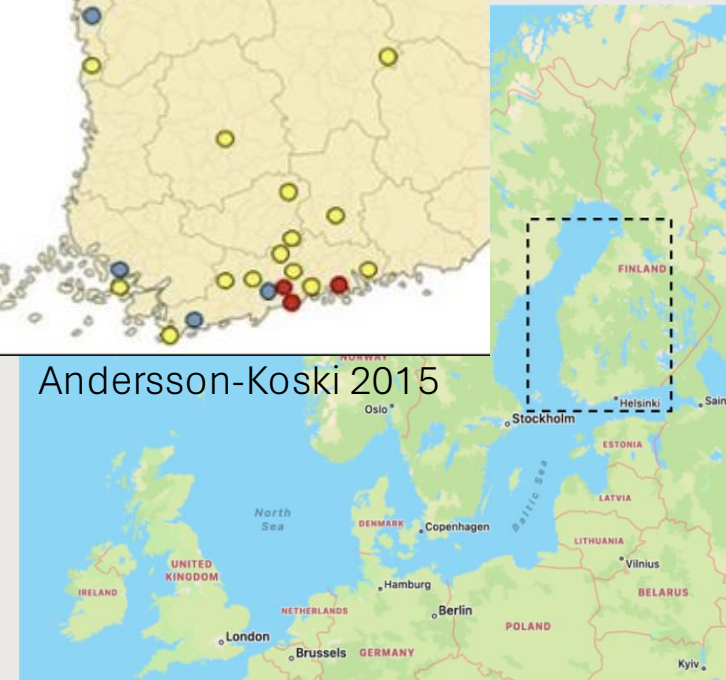

Finlandssvenskt teckenspråk (FSTS)

- 1998–2002 Första språkdokumentationsprojektet
- 2005 Ställningstagande: eget språk
- 2013 Allvarligt hotat språk enligt Unescos kriterier
- 2015 Teckenspråkslag (359/2015)
 - Statlig projektfinansiering för språkrevitalisering
- 2019 Språkrådgivning (FSTS och SVK)
- 2020 Delat forskningsansvar (HU och JuY)

Andersson-Koski 2015

Språkrevitalisering och -planering

- Fler språkanvändare, fler användningsmöjligheter
- Visuellt-gestuell modalitet

Ansvar

- Kan tolkas både *positivt* ("pålitlig") och *negativt* ("skyldig").
- Grundläggande fyrindelning

Moraliskt – Juridiskt

Individuellt – Kollektivt

Ansvar

"...how we position ourselves in context, in relation to our sense of ourselves, of agency, and in relation to our sense of others and of authority."

(Solin & Östman 2016:4)

... hur vi positionerar oss i kontexter, i relation till vår uppfattning om oss själva och vår handlingsförmåga, och i relation till vår uppfattning om andra och om auktoriteter.

- Dynamisk aspekt av ideologi
 - *Vem* bär ansvar för *vad* eller *vem*?

(Ädel, Östman & Nyström-Höög 2023)

Nivåer av ansvar

Sociokulturellt ansvar

- Värderingar och ideologier i det samhälle, den kultur och inom de sociala grupper där man är verksam

Interpersonellt ansvar

- Mellan individer, i en viss kommunikativ situation

Individuellt moraliskt ansvar

- Individnivå, ansvar gentemot sig själv, egna värderingar och attityder, egen moralisk värdegrund

Solin & Östman 2016

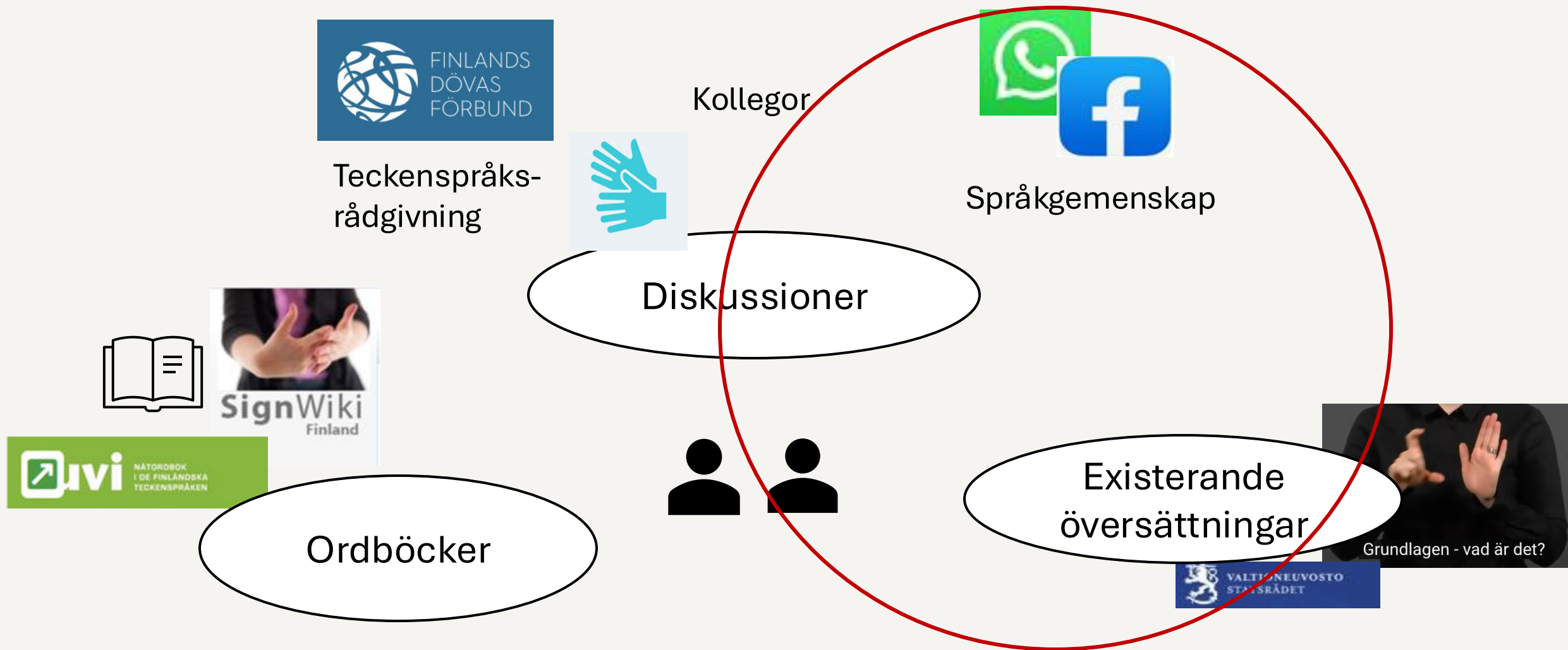
Översättare om upplevt ansvar

Speciellt med krävande texter känns det som att **jag har ett jättestort ansvar**. Och det är inte roligt.

Jag känner att jag mer och mer behärskar området och då får jag misslyckas, men också **ta ansvar**.

...men ja det känns som ett stort ansvar och det är därför vi ofta kontaktar många människor.

Översättare om resurser för att axla ansvar

Dövgemenskapen som lexikal strategi och delat ansvar

"Jag lånar från andra språk om jag ser att det **används inom dövgemenskapen**. Det finns t.ex. finska tecken som har blivit så att säga fasta tecken i vardagen och då känns det omöjligt att med våld ändra på det. **Då tar jag det tecken som används mest.**"

Översättare: ansvarstyper

Information till gemenskapen

PERSONLIGT

SPRÅKET

Medvetenhet? Vilja?

Översättningsuppdraget:
förmedla officiell information

PROFESSIONELLT

~~INSTITUTIONELLT~~

Språkrådgivarna om upplevt ansvar

Själv känner jag bara att vi är som kugghjul i maskineriet. ...

....men ibland **känns det överväldigande.**

Jo det känns nog delvis som ett **stort ansvar** jo. Då man får en fråga och så ska jag ge ett svar. **Sista svaret är mitt ansvar.**

Men samtidigt försöker vi komma ihåg att vi inte är språkpolicer och vi har inte alltid rätt svar. ... Det är ett stort ansvar, men vi försöker kolla upp och ta reda på och ibland måste vi säga "tyvärr, nu har jag inget entydigt svar".

Men vi måste alltid ge ett svar... försöka ge ett svar.

Språkrådgivarna om resurser för att axla ansvar

Jag har nog inte ett klart svar på det. Vi har inte en tydlig ordning, men i allmänhet om vi får en fråga brukar vi först kolla om det finns ett finlandssvenskt tecken som används.

Vi kollar i Suvi, Signwiki och hör oss för med språkanvändare **”kommer nån på att den sett något nånstans”**.

Det är första steget.

Språkrådgivare om andras ansvar

Det är inte vi två ensamma som bär ansvar,
utan **hela språkgemenskapen**.

Jag tänker, **översättarna** men också **tolkarna**, har ett **ansvar**. **Att diskutera språk**, de måste diskutera språk. Men eftersom det inte finns språkforskning och fult med ordböcker kan man inte heller kräva ett perfekt språk i en översättning. Men jag tänker vars och ens eget ansvar är att öppna diskussion, ta emot respons och anpassa språket efter det.

Språkrådgivare om andras ansvar

Jag tänker att **kunden har ett ansvar**. De har **ansvar för att kontakta oss**.

...

Om en person struntar i att t.ex. kontakta oss och i stället sprider något eget tecken, då kan det resultera i att tecken förändras.

Språkanvändare om ansvar

Yngre (födda 1980–1990):

Jag tänker att det är **jag själv** som måste använda mera finlandssvenskt teckenspråk.

Jag känner att jag vill ha tydligare skillnad mellan språken. Nu är det mycket oklarheter och osäkerhet.

Språkanvändare om ansvar

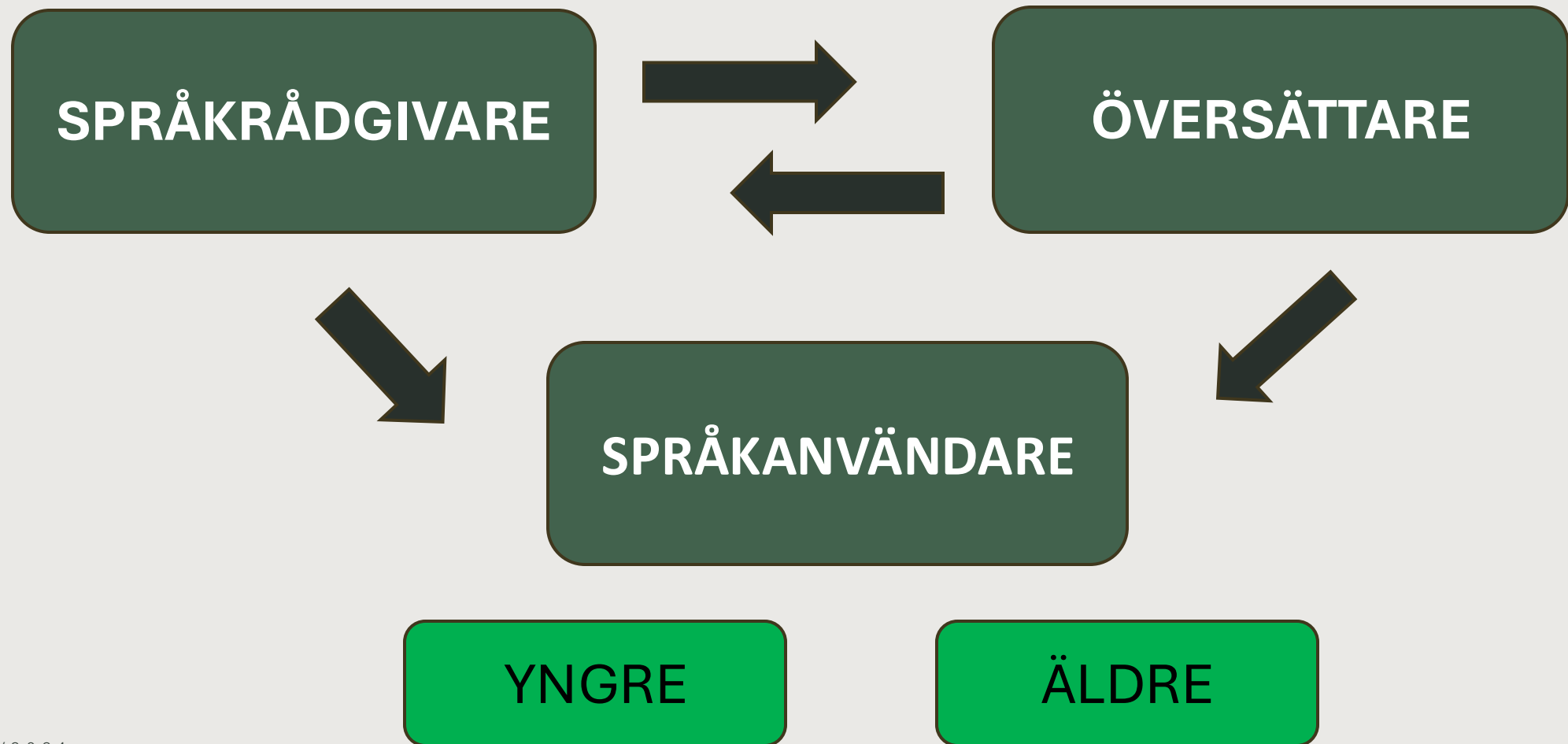
Äldre (födda 1940–1950):

De (finska döva) förstår inte finlandssvenska.
Vi **måste** byta till finska.

Då de (finska döva) tittar på mig är det omöjligt att motstå. Jag börjar **automatiskt** teckna lika.

Idag plockar unga tecken från hela världen. Det är synd då finlandssvenska tecken försvinner, men det är **omöjligt** att påpeka. Jag **kan inte** korrigera dem.

Sammanfattning

Referenser

Andersson-Koski, M. 2015. *Mitt eget språk – vår kultur. En kartläggning av situationen för det finlandssvenska teckenspråket och döva finlandssvenska teckenspråkiga i Finland 2014–2015*. Helsingfors: Finlandssvenska teckenspråkiga rf.

Andersson-Koski, M. & Nordman, L. 2023. Translation as Language Making in Sign Language Revitalisation. In *Communicating with Purpose*, eds. E. Lillqvist, M. Eronen-Valli, V. Manninen, N. Nissilä & E. Salmela, 10–27. Vasa: VAKKI Publications 15.

Andersson-Koski, M. 2024. ”Jag balanserar liksom mitt emellan.” Uppfattningar om språkliga och kulturella gränser bland fyra finlandssvenska teckenspråkiga. In *Svenskans Beskrivning 38 (2)*, eds. D. Jansson, I. Melander, G. Westberg and D. Y. Falk, 234–251. Örebro: Örebro universitet.

Andersson-Koski, M. (under arbete). Language Beliefs and Responsibility in the revitalisation of Finland-Swedish Sign Language.

Koskinen, K. & T. Kinnunen 2010: Introduction. Teoksessa: Tuija Kinnunen & Kaisa Koskinen (toim.) *Translators’ Agency*. Tampere Studies in Language, Translation and Culture. Series B 4. Tampere: Tampere University Press, 4–9.

Goller, M. & S. Paloniemi (toim.) 2017. *Agency at work: an agentic perspective on professional learning and development*. Charm: Springer.

Solin, A., & J.-O. Östman. 2016. The Notion of Responsibility in Discourse Studies. In *Discourse and Responsibility in Professional Settings*, eds. J.-O. Östman, and A. Solin, 1–18. Sheffield: Equinox.

Ädel, A., J.-O. Östman, and C. Nyström Höög. 2023. From Risk and Responsibility to Risk Discourse. In *Risk Discourse and Responsibility*, 2–37, eds. A. Ädel and J.-O. Östman. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company